

ISSN 1817-3772

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК ДОНБАСУ

науковий журнал

2020   № 2(60)

Київ – Старобільськ

Економічний вісник Донбасу Economic Herald of the Donbas

Науковий журнал № 2 (60) 2020

Заснований у 2004 році

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 14442-3413 ПР видано Міністерством юстиції України 14.08.2008 року, перереєстрований 20.02.2020 року – Свідоцтво КВ №24385-14225 ПР.

Журнал внесений до переліку наукових фахових видань України (економічні науки) Постановою Президії ВАК України від 14 жовтня 2009 р. № 1-05/4. Наказом МОН України від 14 травня 2020 року № 627 (Додаток 2) журнал включено до категорії «Б».

Рекомендований до друку рішеннями Вчених рад

Інституту економіки промисловості НАН України (протокол № 6 від 11.06.2020 р.)

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 11 від 26.06.2020 р.)

Журнал індексується українською загальнодержавною реферативною базою даних "Україніка наукова" (угода про інформаційну співпрацю №30-05 від 30.03.2005 р.). Видання включено до міжнародної наукометричної бази

"Наукова електронна бібліотека E-Library.Ru (Російського індексу наукового цитування – РИНЦ)" – договір №571-09/2013 від 16.09.2013 р. Видання індексується вільно доступною системою Google Scholar.

У 2016 році журнал включено до наукометричної бази Research Bible (Токіо, Японія).

Статті видання індексуються в наукометричній базі IndexCopernicus (Польща) з 2015 р.

Засновники:

Державний заклад "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка",
Інститут економіки промисловості Національної академії наук України

Міжнародна наукова рада

Голова Ради – Амоша О. І., академік НАН України, доктор економічних наук, професор,
директор Інституту економіки промисловості НАН України (Україна);

Савченко С. В., доктор педагогічних наук, професор, ректор Луганського національного
університету імені Тараса Шевченка (Україна);

Пономаренко В. С., доктор економічних наук, професор, ректор Харківського національного
економічного університету ім. С. Кузнеця (Україна);

Иван Марчевски, PhD (Economics), доцент, професор Господарської академії ім. Д. А. Ценова (Болгарія);

Шимов В. М., доктор економічних наук, професор Білоруського державного економічного університету (Білорусь);

Вольчик В. В., доктор економічних наук, професор Південного Федерального університету (Росія);

Павлов К. В., доктор економічних наук, професор Іжевського державного університету (Росія);

Фатеев В. С., доктор економічних наук, професор Гродненського державного університету (Білорусь);

Краузе Г., DrHab (Technique), президент Міжнародного центру науки і техніки (Німеччина);

Хагеманн Н., PhD (Economics), Центр дослідження навколишнього середовища ім. Гельмгольца (Німеччина);

Данило Лучес, PhD (Sociology), професор, Західний Університет Тимішоари (Румунія);

Богдан Надолу, PhD (Sociology), професор, Західний Університет Тимішоари (Румунія);

Кушнірович Н. О., PhD (Economics), доцент, Академічний центр Руппін (Ізраїль);

Столяров В. Ф., доктор економічних наук, професор, ректор Буковинського університету (Україна);

Пайонк К., DrHab (Economics), професор, Інститут розвитку міжнародної співпраці (Республіка Польща)

Редакційна колегія:

Головний редактор

Трушкіна Н. В., кандидат економічних наук

Заступник головного редактора

Чеботарьов В. А., доктор економічних наук, професор

Відповідальний секретар

Чеботарьова Н. М., кандидат економічних наук, доцент

Члени колегії:

Александров І. О., доктор економічних наук, професор

Булеев І. П., доктор економічних наук, професор

Глінковська-Краузе Б., DrHab (Management), доцент, Лодзький університет (Лодзь, Республіка Польща);

Джвігол Х., DrHab (Economics), професор, Сілезький технологічний університет (Глівіце, Республіка Польща);

Драчук Ю. З., доктор економічних наук, професор

Дубницький В. І., доктор економічних наук, професор

Квілінський О., доктор економічних наук, професор, Лондонська академія науки і бізнесу (Лондон, Англія)

Колосов А. М., доктор економічних наук, професор

Ляшенко В. І., доктор економічних наук, професор

Макогон Ю. В., доктор економічних наук, професор

Омельяненко В. А., кандидат економічних наук, доцент

Осадча Н. В., доктор економічних наук, доцент

Пушак Я. Я., доктор економічних наук, професор

Хандій О. О., кандидат економічних наук, доцент

Чеботарьов Є. В., кандидат економічних наук

Шевцова Г. З., доктор економічних наук, доцент

E-mail: slaval.aenu@gmail.com

http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evd/index.html

<http://evd.luguniv.edu.ua/index.php/evd>

<http://www.evd-journal.org/>

© Інститут економіки промисловості Національної академії наук України, 2020

© ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка", 2020

© Акіндєєв Д. В., Ляшенко В. І., дизайн обкладинки, 2020

ЗМІСТ

НАУКОВІ СТАТТІ

Соціально-економічні проблеми Донбасу

1. Коритько Т. Ю., Осадча Н. В., Толмачова Г. Ф. Проблеми розвитку малого та середнього бізнесу..... 4
2. Заблодська І. В., Гречана С. І. Розбудова об'єднаних територіальних громад Луганщини за допомогою інструментів ідентифікації..... 10

Економічна теорія та історія

3. Скорік К. А. Сучасні теорії та концепції промислової політики в західній науковій літературі 19
4. Задорожний Г. В. Гуманізм или человечность? Хозяйствовидческие спасительные методологические размышления..... 29

Міжнародна та регіональна економіка

5. Підричева І. Ю. Україна у науково-технологічному та інноваційному просторах Європейського Союзу: проблеми, позитивні зрушення та напрями інтеграції 36
6. Швец Н. В., Шевцова Г. З. Розвиток підприємництва та його роль у реалізації підходу smart-спеціалізації в Україні..... 53
7. Савченко М. В., Витяганець І. М. Підвищення міжнародної конкурентоспроможності Вінницької області в умовах євроінтеграції 67
8. Гулиев Р. Г. Перспективы развития лечебно-оздоровительного туризма в Азербайджане..... 78
9. Солдак М. О. Оцінка інноваційної активності галузей економіки Придніпровського економічного району в контексті формування регіональних інноваційних екосистем 84

Фінанси

10. Колосов А. Н. Исследование соотношения доходов и расходов домохозяйств в Украине методом точечного отображения 96
11. Тимошенко О. В., Кузьменко О. К., Тимошенко А. Г. Оцінка сучасного стану виконання бюджетних програм як об'єкту управління бюджетними видатками 108
12. Бившев Р. О., Черненко Л. С., Петросян Г. А., Грибоедова І. В. Проблеми фінансування сфери соціального захисту населення в Україні 115
13. Фоміченко І. П., Баркова С. О. Інвестиційний аспект розвитку економіки суб'єктів підприємництва України в умовах фінансової глобалізації..... 123
14. Бившева Л. О., Кондратенко О. О., Самсоненко Ю. А., Харасайло М. В. Стратегічні напрями фінансування соціальних послуг в умовах децентралізації..... 131
15. Дробязко А. О., Любіч О. О. Компаративний аналіз кредитного забезпечення потреб галузей економіки..... 143

Маркетинг і логістика

16. Пілецька С. Т., Петровська С. В. Інструменти маркетингу в антикризовому управлінні 158
17. Берсуцька С. Я., Козичева Т. О. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку органічної продукції..... 165
18. Латишева О. В., Баранов Р. Р., Зверев В. В., Проніна О. О. Можливості застосування бізнес-моделей для управління діяльністю автотранспортного підприємства 173
19. Кочешкова І. М. Зарубіжний досвід утворення та використання доменних шлаків 181

Менеджмент персоналу

20. Новікова О. Ф., Шамілева Л. Л., Шастун А. Д. Перспективи змін у трудовій сфері при цифровізації економіки за інерційним та цільовим сценаріями розвитку України 187
21. Іванов С. В., Антонюк В. П., Ляшенко В. І. Проблеми відтворення наукових кадрів старопромислових регіонів Донбасу і Придніпров'я для забезпечення їх інноваційної модернізації 200
22. Білецький О. В., Дороніна О. А. Трансформація підходів до формування кадрової політики як складової ефективного оборонного менеджменту..... 209

Цифрова економіка та інформаційні технології

23. Вишневський О. С. Національна цифрова платформа стратегування: користувачі, блоки, архітектура 216

НАУКОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ

24. Чеботарьов В. А. COVID-19: нові виклики перед маркетингом й актуалізація його ролі у розвитку суспільства 225
25. Міночкіна О. М. Дослідження інституту власності в контексті сучасних трансформацій соціально-економічних систем..... 229

ДИСКУСІЙНИЙ КЛУБ

26. Столяров В. Ф. Державне регулювання соціально-економічного відновлення Українського Донбасу (хроніка альтернативних варіантів державних рішень, прийнятих у 2014–2019 рр.). Частина 1. Загальна характеристика викликів державності і напрямів їх подолання 238

НАШІ ЮВІЛЯРИ

27. ОЛЕКСАНДРУ МИКИТОВИЧУ БУТУ – 80! 247

О. В. Тимошенко,
кандидат економічних наук,
ORCID 0000-0002-1829-8744,
e-mail: ovt.timoshenko@gmail.com,

О. К. Кузьменко,
кандидат економічних наук,
ORCID 0000-0002-0660-1953,
e-mail: oldrakk@gmail.com,

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,

А. Г. Тимошенко,
e-mail: anne.tymoshenko@gmail.com,

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ ЯК ОБ'ЄКТУ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМИ ВИДАТКАМИ

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання використання бюджетних коштів та їх перерозподіл потребує зважених та обґрунтованих рішень, своєчасних змін та ефективного управління, аби зберегти збалансованість фінансової системи. Проте на сьогодні в Україні ця сфера зазнає недосконалості організації. Так, нерациональне використання коштів, недотримання системи підзвітності державних виконавчих органів, нерезультативне управління ресурсами та інші недоліки призводять до проблем у макроекономічній діяльності держави. Для покращення процесу бракує як теоретичного визначення пріоритетності напрямків бюджетування, так і практичних інструментів контролю їх виконання й реалізації. Ці питання потребують ґрунтовного дослідження та їх вирішення хоча б на рівні доктрини. За таких умов проведення досліджень у напрямі пошуку шляхів підвищення рівня виконання бюджетних програм, їх результативності й ефективності є актуальним і становить практичний та науковий інтерес.

Вивченість проблеми. Серед вітчизняних вчених суттєвий вклад у розвиток сучасної теорії бюджетного планування та практичних аспектів застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі внесли Б. Беззубко [1], Ю. Беззубко [1],

Л. Васютинська [3], Т. Гудзь [11], М. Дарчак [4], М. Кравченко [5], А. Кулик [6], А. Повстяна [9], О. Птащенко [2], Т. Табакова [10], І. Шевченко [2; 13; 15] та ін. Проте недостатньо опрацьованими та такими, що потребують подальшого дослідження, залишаються питання виявлення чинників низької результативності реалізації в Україні одного з найбільш дієвих у країнах світу інструментів бюджетного планування – програмно-цільового методу, а також пошуку ефективних механізмів підвищення рівня виконання державних бюджетних програм.

Метою дослідження є аналіз видатків за програмною класифікацією та виявлення основних проблем низького рівня виконання бюджетних програм в Україні.

Виклад основного матеріалу. Проведення розпочатої в 2011 р. адміністративної реформи в Україні потребувало удосконалення стратегічного планування діяльності розпорядників бюджетних коштів та оптимізації кількості бюджетних програм. Про результати процесу оптимізації кількості бюджетних програм в Україні за 2011-2018 рр. можна зробити такі висновки.

З одного боку, результати свідчать про значне скорочення кількості запланованих програм протягом періоду аналізу (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка виконання бюджетних програм Державного бюджету України у 2011-2018 рр.

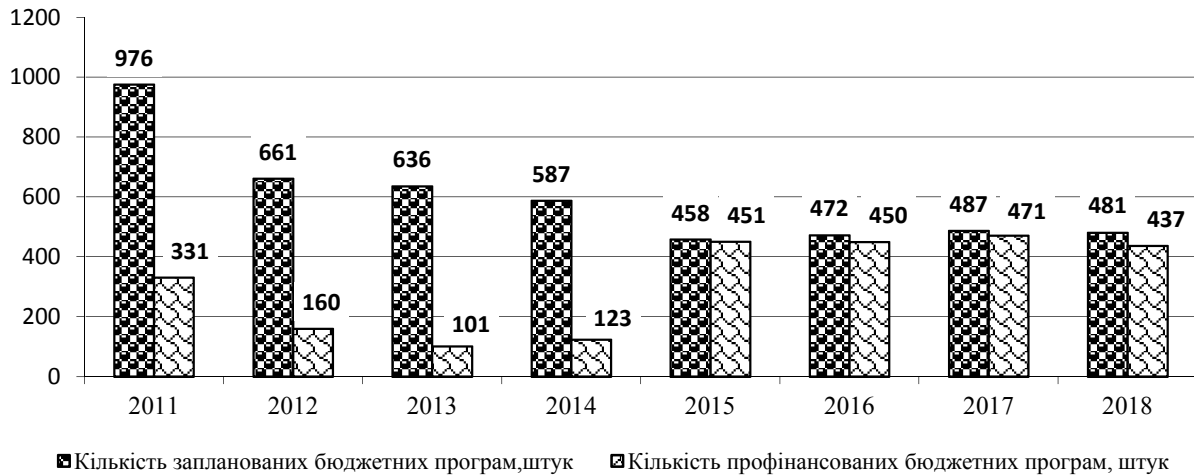
Показник	Роки							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість запланованих бюджетних програм	976	661	636	587	458	472	487	481
Кількість незавершених бюджетних програм	645	501	535	464	7	22	16	44
Частка незавершених бюджетних програм у їх загальній кількості, %	66,1	75,8	84,1	79,0	1,5	4,7	3,3	9,1
Обсяг фінансування, млрд грн по плану	296,1	218,0	223,4	458,7	692,2	848,5	1100,0	1012,9
фактично	132,7	104,8	114,7	298,6	433,3	556,6	708,4	679,7
% виконання фінансування бюджетних програм	44,8	48,1	51,3	65,1	62,6	65,6	64,4	67,1

Складено на основі джерел [7-8].

Тож позитивним моментом оптимізації бюджетних програм стало збільшення з 2015 р. кількості профінансованих та суттєве зменшення кількості та частки незавершених програм (рис. 1).

Так, у 2015 р. було заплановано фінансування 458 бюджетних програм, у 2016 . – 472, у 2017 р. – 487, а у 2018 р. – 481. Але перш ніж гроші підуть на реалізацію будь-якої програми, вона має бути затверджена спеціальною процедурою протягом першого кварталу того року, на який виділяються кошти. При цьому через порушення відповідних

термінів щороку частина програм залишається без фінансування. Зокрема, якщо в 2015 р. без фінансування залишилися 7 програм (1,5% від загальної кількості), то у 2018 р. рекордна кількість бюджетних програм (44) не була затверджена через те, що органи державної влади вчасно про це не потурбувалися. Бюджетний кодекс України передбачає за таке недбальство відповідальність, проте на практиці завжди можна знайти причину, щоб відтермінувати виконання програми.

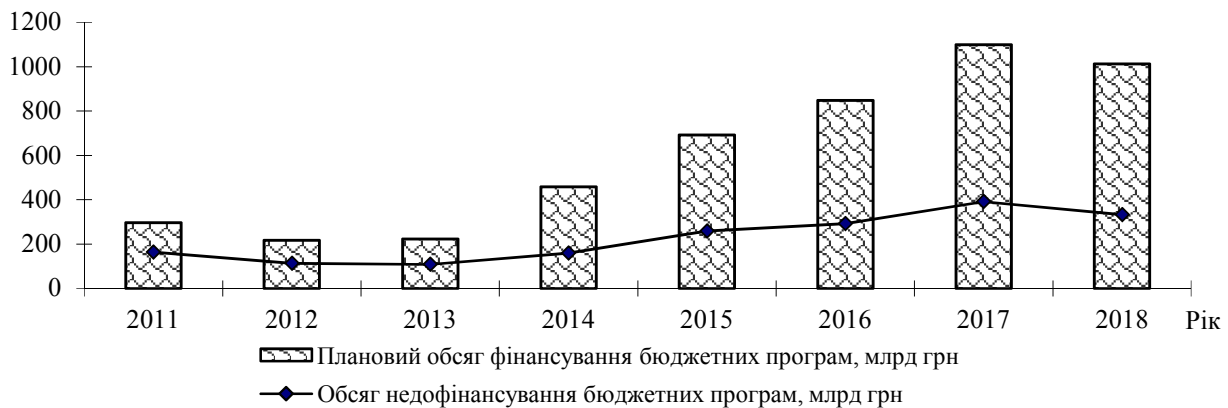
Рис. 1. Динаміка кількості запланованих та повністю профінансованих державних бюджетних програм за 2011-2018 рр.

Складено на основі джерел [7-8].

З іншого боку, оптимізація кількості бюджетних програм виявилася неефективною, адже основною її метою має бути одночасне скорочення видаткової частини державного бюджету. Тож цікавим є факт, що у 2011 р. видатки на реалізацію 976 програм склали 296,1 млрд грн (касові видатки загального фонду державного бюджету), на виконання 481 програми у 2018 р. було виділено більше 1 трлн

грн (табл. 1). Як результат, при скороченні кількості програм у 2 рази видатки на їх виконання зросли в 5,1 раза.

Водночас доцільно звернути увагу на систематичне недофінансування бюджетних програм, що говорить про значні недоліки в управлінні бюджетними видатками (рис. 2).

Рис. 2 Заплановані та не проведені видатки на фінансування бюджетних програм за 2011-2018 рр.

Складено на основі джерел [7-8].

Варто відмітити, що у 2018 р. фактично було відсутнє фінансування витратків Державного бюро розслідування, оскільки рівень витрачених коштів на розвиток бюджетних програм складає лише 1,7%. Низький рівень фінансування бюджетних програм також є характерним для Міністерства інфраструктури України (10%), Національного агентства України з виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (18%), Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (20,2%), Міністерства інформаційної політики України (31%), Мі-

ністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, яке з серпня 2019 р. перейменоване у Міністерство розвитку громад і територій України (31,4%). Заслугує на увагу також той факт, що у країні з великими сільськогосподарськими можливостями профінансовано бюджетних програм Міністерства агропромислової політики та продовольства України (нині його функції передані до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України) лише на 38,8% (табл. 2).

Таблиця 2

Показники виконання Державного бюджету України за програмною класифікацією витратків у 2018 р.

Сфера фінансування бюджетних програм	Обсяг фінансування, млрд. грн.		% виконання плану фінансування	Частка у загальному обсязі фінансування, %
	за планом	фактично		
Фінанси	314,0	215,1	68,5	31,6
Соціальна політика	152,5	117,3	76,9	17,3
Освіта і наука	106,7	77,1	72,3	11,3
Національна безпека та оборона	101,0	63,9	63,3	9,4
Охорона здоров'я	89,9	58,6	65,2	8,6
Внутрішня безпека	78,4	52,7	67,2	7,7
Транспорт та інфраструктура	59,8	31,6	52,9	4,6
Правосуддя та юстиція	29,7	17,5	58,8	2,5
Обласні державні адміністрації	14,5	11,4	78,3	1,7
Сільське господарство	14,8	5,7	38,8	0,8
Екологія	8,7	5,1	59,0	0,7
Державне управління	8,4	4,0	47,6	0,6
Економіка і торгівля	8	3,6	45,0	0,5
Культура	6,5	3,5	53,3	0,5
Енергетика	5,8	2,9	50,0	0,4
Зовнішня політика	4,5	2,8	61,6	0,4
Інформаційна політика	4,4	2,3	52,3	0,3
Молодіжна політика	2,8	1,8	62,5	0,3
Космічна галузь	2,5	1,8	72,1	0,3
Боротьба з корупцією	1,8	1,0	55,5	0,1
Разом	1012,9	679,7	67,1	100,0

Складено на основі джерел [7-8].

Лише до 50% забезпечено виконання програм у сфері економіки та торгівлі (45%), державного управління (47,6%). Недостатньо було використано можливостей і щодо фінансування енергетики (50%), інформаційної політики (52,3%), культури (53,3%), а також транспорту та інфраструктури (52,9%). По іншим сферам обсяг фактичного фінансування бюджетних програм не перевищує 2/3 затвердженого розміру (табл. 2).

Незважаючи на вищезазначене, варто відмітити, що найбільше бюджетних коштів за державними програмами витрачається Міністерством фінансів України на соціальні виплати. Так, виплата допомоги сім'ям із дітьми, малозабезпеченим сім'ям, особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю з 2015 до 2018 р. зросла з 42,7 до 59,9 млрд грн.

Незважаючи на неякісний стан покриття доріг у цілому по Україні, на другому місці за обсягом

бюджетних витрат на державні програми є їх утримання. Так, «Укравтодор» отримує фінансування на програму розвитку мережі та утримання автодоріг. У 2015 р. держава витратила на цю програму 3,3 млрд грн, у 2016 р. – 6,6, у 2017 – 7,8, у 2018 р. – 10,7 млрд грн. Також «Укравтодор» у 2018 р. отримав 11,5 млрд грн на програму будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг.

При цьому на програму погашення різниці між фактичною вартістю теплової енергії, опалення, гарячої води, водопостачання та водовідведення Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України найбільше коштів витратило у 2015 р. – 5,6 млрд грн. Відтоді виплати почали скорочуватися, й у 2018 р. відповідна державна програма скоротилася до 1 млрд грн.

Міністерство освіти та науки України два роки поспіль отримує субвенцію на забезпечення якісної середньої освіти «Нова українська школа»: в 2017 р. було виділено 1,4 млрд грн, а у 2018 р. на програму передбачено 1,3 млрд грн. При цьому цікаво порівняти, що на виплату стипендій студентам, незважаючи на девальвацію гривні та потребу у її індексації, у 2017 р. було виділено 4 млрд грн, а у 2018 р. – 3,2 млрд грн.

Вищезазначене свідчить про неефективну державну політику у сфері розподілу бюджетних витратків держави. Це загострює дисбаланси бюджетної системи і водночас актуалізує питання забезпечення стійкості державних фінансів України, що

підтверджують результати попередніх досліджень [11, с. 51; 12, с. 112].

Необхідно також відзначити, що за результатами аудиторської перевірки Державною аудиторською службою України використання бюджетних коштів за окремими бюджетними програмами, жодна з перевірених у 2011-2018 рр. бюджетних програм не була ефективною та не досягла своєї мети (табл. 3). Причиною цього у більшості випадків є недофінансування. Окрім цього, спостерігається низьке планування при реалізації завдань бюджетної програми, зміна її концепції, замовників, виконавців, строків виконання тощо.

Таблиця 3

Аналіз ефективності використання бюджетних коштів за результатами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм у 2011-2018 рр.

Галузь	Розпорядник Коштів	Запланований обсяг витрат, млн грн	Неекономне та неефективне управління коштами, млн грн (% до плану)	Результати аудиту	Примітки
Економічна діяльність	Державний комітет лісового господарства України	1260,0	99,4 (7,8%)	Стан виконання бюджетних програм недостатньо ефективний	Головна мета бюджетної програми не досягнута
	Національна академія аграрних наук України	1100,0	15,8		
	Державна служба експортного контролю	22,5	-	Стан виконання бюджетних програм неефективний	Не вдалось досягти низки важливих показників
Духовний розвиток	Національна академія мистецтв				
Освіта, наука і спорт	Національна академія наук України	4300,0	1,8 (0,04%)	Стан виконання бюджетних програм недостатньо ефективний	Головна мета бюджетної програми не досягнута
	Національна академія педагогічних наук України	152,2	-		
	Національна академія медичних наук України	2100,0	-		
Охорона навколишнього середовища	Державне агентство водних ресурсів України	3556,5	94,4 (2,6%)		Незадовільний стан фінансування, спрямування бюджетних коштів у непрацюючі об'єкти
		300,0	117,0 (39%)		
Освіта, наука і спорт	Державне агентство з інвестицій та управління національними проєктами України	90,0	49,5 (55%)	Стан виконання бюджетних програм неефективний	Незадовільний стан фінансування, низка непослідовних управлінських рішень
		402,8	0,082 (0,02%)		
		64,4	-		
Духовний і фізичний розвиток	Державний комітет телебачення і радіомовлення України	73,0	-	Стан виконання бюджетних програм недостатньо ефективний	Повернуто до бюджету 8,4 млн грн Не досягнута головна мета бюджетної програми
		586,3	-		
Транспорт та інфраструктура	Державне агентство автомобільних доріг України (Укравтодор)	29000,0	190,0 (1,5%)		Проблема в частині оплати виконаних у попередні роки ремонтно-будівельних робіт
Соціальний захист населення	Органи соціального захисту населення	н/д	172,2		Системні порушення з боку посадових осіб під час призначення та надання субсидій
Освіта, наука і спорт	Міністерством молоді та спорту України	н/д	18,2		Придбання спортивного спорядження без визначення їх технічних характеристик, відсутність у Міністерстві належного внутрішнього контролю, розподіл бюджетних асигнувань на проведення спортивних заходів в обсязі понад 1,3 млрд грн без наявності належних обґрунтувань

Складено на основі джерела [14].

Що стосується ефективності витрачання бюджетних коштів в межах виконання бюджетних програм, то необхідно зазначити, що затверджені у паспортах бюджетних програм результативні показники є переважно недосконалими, і це перешкоджає оцінюванню результатів виконання програми, повноту її реалізації, ступінь досягнення поставленої мети та виконання завдань програми. Крім того, формальне затвердження головними розпорядниками у паспортах бюджетних програм результативних показників ускладнює надання об'єктивної оцінки ефективності, продуктивності, результативності й економності використання бюджетних коштів, які виділялися з державного бюджету на визначені бюджетними програмами цілі.

Також важливим є те, що окремі бюджетні програми, спрямовані на розвиток освіти та медицини показали високий рівень виконання за показниками паспорта бюджетної програми, проте так і не змогли знайти шляхів своєї практичної реалізації, що завадило їм виконати свій соціально-економічний ефект. Тому при складанні бюджетної програми слід враховувати можливість адаптації їх показників до пріоритетів соціально-економічного розвитку та забезпечення вимірності соціально значущих результатів реалізації державної політики, підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, акцентуємо увагу на основних проблемах, виявлених у результаті аналізу видатків за програмною класифікацією.

По-перше, відсутність тісного зв'язку між бюджетним та загальнодержавним плануванням призводить до прийняття бюджетних програм без врахування бюджетних можливостей та пріоритетів соціально-економічного розвитку держави, а також знижує ефективність і результативність її економічної політики.

По-друге, надмірна кількість бюджетних програм (нині 83 головні розпорядники коштів та 481 програма) ускладнює можливість дати оцінку обґрунтованості та ефективності бюджетних запитів, а також відповідності напрямів використання коштів поточним і стратегічним завданням соціально-економічної політики уряду країни.

По-третє, завищення обсягу коштів на виконання бюджетної програми шляхом закріплення за ними не завжди реальних джерел їх фінансування у процесі планування: як результат, низька ефективність використання бюджетних коштів (за деякими програмами касові видатки становлять 60-70 %).

Отже, проведений аналіз дозволяє зробити висновки про неефективну державну політику у сфері розподілу бюджетних видатків держави та низький стан виконання бюджетних програм. Задля розв'язання проблеми бракує пропозицій щодо оптимізації бюджетування на основі формування цілей відповідно до завдань стратегічного розвитку держави й зменшення кількості програм та їх пріоритизації за

галузевою, відомчою ознаками чи головним розпорядником коштів, а також удосконалення контролю за реалізацією бюджетних програм і використанням бюджетних коштів шляхом активного залучення громадського контролю й запровадження публічного звітування головних розпорядників бюджетних коштів.

Література

1. **Беззубко Б.І., Беззубко Ю.І.** Проблеми сучасного етапу стратегічного планування розвитку територіальних громад у Донецькій області. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 2 (52). С. 17-20.
2. **Птащенко О.В., Шевченко І.О., Кошарна В.В., Куш Я.М.** Бюджетна програма як основа програмно-цільового планування в сучасних умовах глобалізації. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія Економічні науки*. 2018. № 6 (129). С. 101-110.
3. **Васютинська Л. А.** Оцінка соціально-економічної ефективності регіональних цільових програм. *Економічні інновації: зб. наук. пр. Одеса: ІПРЕЕД НАН України*, 2015. Вип. 59. С. 80-87.
4. **Дарчак М.** Бюджетні програми: шлях до покращення якості. 2019. 25 черв. URL: <https://voxukraine.org/uk/byudzhetni-programi-shlyah-do-pokrashheniya-yakosti/>. Назва з екрана.
5. **Кравченко М.** Причини невиконання бюджетних програм / за заг. ред. В. М. Мазярчука // *Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України*. URL: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/reasons.pdf>. – Назва з екрана.
6. **Кулик А. В.** Поняття та основні ознаки програмно-цільового методу в управлінні. *Екон.-мат. моделювання соц.-екон. систем: зб. наук. пр. Київ: МННЦТС НАН та МОН України*, 2011. Вип. 16. С. 156-185.
7. **Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua> – Назва з екрана.**
8. **Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>. – Назва з екрана.**
9. **Повстяна А. С.** Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу. *Культура народів Причорномор'я*. 2012. № 220. С. 81-84.
10. **Табаківа Т.** Планування бюджетних видатків в Україні: теоретичний та практичний аспект. *Схід*. 2012. № 5 (119). С. 61-65.
11. **Тимошенко О. В., Гудзь Т. П.** Аналіз стійкості державних фінансів України. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2019. №4. С. 48-58.
12. **Тимошенко О. В.** Оцінка фіскальних дисбалансів бюджетної системи в контексті забезпечення бюджетної безпеки України. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2018. №5. С.110-118.
13. **Шевченко І. О.** Теоретичні засади державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. *Бізнес Інформ*. 2015. № 10. С. 388–395.
14. **Щорічний звіт Державної аудиторської служби України за 2011-2018 роки.** Офіційний веб-сайт Державної аудиторської служби України. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>. – Назва з екрана.
15. **Shevchenko I. O.** The budget program: economic content and practice of implementation. *Baltic journal of economic studies*. 2017. Vol. 3. No. 4. P. 294–301.

References

1. Bezzubko B.I., Bezzubko Yu.I. (2018). Problemy suchasnoho etapu stratehichnoho planuvannya rozvytku terytorialnykh hromad u Donetskii oblasti [Problems of the modern stage of strategic planning of the development of territorial communities in the Donetsk region]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 2 (52), pp. 17-20 [in Ukrainian].
2. Ptashchenko O.V., Shevchenko I.O., Kosharna V.V., Kushch Ya.M. (2018). Biudzhethna prohrama yak osnova prohramno-tsilovoho planuvannya v suchasnykh umovakh hlobalizatsii [Budget program as a basis for program-targeted planning in today's globalization]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnologii ta dyzainu. Seriya Ekonomichni nauky – Bulletin of Kyiv National University of Technology and Design. Economic Sciences Series*, 6 (129), pp. 101-110 [in Ukrainian].
3. Vasutynska L. A. (2015). Otsinka sotsialno-ekonomichnoi efektyvnosti rehionalnykh tsilovykh prohram [Estimation of social and economic efficiency of regional target programs]. *Ekonomichni innovatsii – Economic innovations*, Issue 59, pp. 80-87. Odessa, IPREED NAS of Ukraine [in Ukrainian].
4. Darchak M. (2019). Biudzhethni prohramy: shliakh do pokrashchennia yakosti [Budget programs: a way to improve quality]. June 25. *voxukraine.org*. Retrieved from <https://voxukraine.org/uk/byudzhethni-programi-shlyah-do-pokrashchennia-yakosti/> [in Ukrainian].
5. Kravchenko M. Prychyny nevykonannia biudzhethnykh prohram [Reasons for non-fulfillment of budget programs]. Office of Financial and Economic Analysis in the Verkhovna Rada of Ukraine. *feao.org.ua*. Retrieved from <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/reasons.pdf> [in Ukrainian].
6. Kulyk A. V. Poniattia ta osnovni oznaky prohramno-tsilovoho metodu v upravlinni [The concept and main features of the program-target method in management]. *Ekonomiko-matematychne modeliuвання sotsialno-ekonomichnykh system – Economic and mathematical modeling of socio-economic systems*, Issue 16, pp. 156-185. Kyiv, MNNCITS NAS and MES of Ukraine [in Ukrainian].
7. Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy [State Treasury Service of Ukraine]. (n.d.). *treasury.gov.ua*. Retrieved from <http://www.treasury.gov.ua> [in Ukrainian].
8. Ministerstvo finansiv Ukrainy [Ministry of Finance of Ukraine]. (n.d.). *minfin.gov.ua*. Retrieved from <http://www.minfin.gov.ua/> [in Ukrainian].
9. Povstiana A. S. (2012). Planuvannya mistsevnykh biudzhethiv na osnovi prohramno-tsilovoho metodu [Planning of local budgets on the basis of the program-target method]. *Culture of the peoples of the Black Sea region*, 220, pp. 81-84 [in Ukrainian].
10. Tabakova T. (2012). Planuvannya biudzhethnykh vydatkiv v Ukraini: teoretychni ta praktychni aspekt [Budget expenditure planning in Ukraine: theoretical and practical aspect]. *Skhid – East*, 5 (119), pp. 61-65 [in Ukrainian].
11. Tymoshenko O. V., Hudz T. P. (2019). Analiz stiihkosti derzhavnykh finansiv Ukrainy [Analysis of stability of public finances of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya «Ekonomichni nauky» – Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade. Economic Sciences Series*, 4, pp. 48-58 [in Ukrainian].
12. Tymoshenko O. V. (2018). Otsinka fiskalnykh dysbalansiv biudzhethnoi systemy v konteksti zabezpechennia biudzhethnoi bezpeky Ukrainy [Estimation of fiscal imbalances of the budget system in the context of ensuring budget security of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya «Ekonomichni nauky» – Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade. Economic Sciences Series*, 5, pp. 110-118 [in Ukrainian].
13. Shevchenko I. O. (2015). Teoretychni zasady derzhavnogo finansovoho audytu vykonannia biudzhethnykh prohram [Theoretical bases of the state financial audit of execution of budgetary programs]. *Biznes Inform – Business Inform*, 10, pp. 388–395 [in Ukrainian].
14. Shchorichnyi zvit Derzhavnoi audytorskoï sluzhby Ukrainy za 2011-2018 roky [Annual report of the State Audit Office of Ukraine for 2011-2018]. *dkrs.gov.ua*. Retrieved from <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index> [in Ukrainian].
15. Shevchenko I. O. (2017). The budget program: economic content and practice of implementation. *Baltic journal of economic studies*, Vol. 3, No. 4, pp. 294–301.

Тимошенко О. В., Кузьменко О. К., Тимошенко А. Г. Оцінка сучасного стану виконання бюджетних програм як об'єкту управління бюджетними видатками

У статті проведено оцінку видатків за програмною класифікацією, розкрито позитивні та негативні моменти проведеної в Україні оптимізації бюджетних програм. З одного боку, виявлено суттєве скорочення кількості запланованих та незавершених бюджетних програм, а також збільшення повністю профінансованих програм протягом 2011-2018 рр. З іншого боку, доведено неефективність проведеної оптимізації кількості бюджетних програм в Україні, оскільки при зменшенні їх кількості маємо суттєве зростання обсягу видатків на їх виконання, а також виявлено систематичне недофінансування бюджетних програм, як результат неефективної державної політики у сфері розподілу бюджетних видатків.

Виявлено, що основними проблемами низького рівня виконання бюджетних програм в Україні є відсутність тісного зв'язку між бюджетним й загальнодержавним плануванням, неефективна та державна політика у сфері розподілу бюджетних видатків держави, надмірна кількість бюджетних програм та закріплення за ними необґрунтованих обсягів фінансування на стадії планування. У ході дослідження сформульовані пропозиції щодо оптимізації бюджетування на основі формування цілей відповідно до завдань стратегічного соціально-економічного розвитку держави. Доведено необхідність оптимізації бюджетних програм в Україні, що дозволить підвищити рівень результативності їх виконання та ефективності використання бюджетних коштів. Запропоновано укрупнення кількості програм провести за галузевою, відомчою ознакою чи головним розпорядником коштів, що дозволить за раху-

нок перерозподілу бюджетних ресурсів збільшити обсяги фінансування пріоритетних видаткових статей держави. Акцентовано увагу на доцільності активного залучення громадського контролю й запровадження публічного звітування головних розпорядників бюджетних коштів, що дозволить підвищити ефективність виконання бюджетних програм та використання бюджетних коштів.

Ключові слова: державний бюджет, бюджетні видатки, бюджетна програма, програмна класифікація, фінансування бюджетних програм.

Tymoshenko O., Kuzmenko A., Tymoshenko A. Assessment of the Current State of the Budget Programs Implementation as an Object of Budget Expenditures Management

The article estimates the expenditures according to the program classification, reveals the positive and negative aspects of the budget programs optimization in Ukraine. On the one hand, there was a significant reduction in the number of planned and unfinished budget programs, as well as an increase in fully funded programs during 2011-2018. On the other hand, the inefficiency of the conducted optimization of the budget programs number in Ukraine has been proved, as reducing their number has a significant increase in expenditures for their implementation, as well as systematic underfunding of budget programs as a result of inefficient government policy in the allocation of budget expenditures has been revealed.

It is proved that the main problems of the low level of budget programs implementation in Ukraine are the lack of a contiguity between budget and state planning; inefficient state policy in the field of state budget expenditures distribution; an excessive number of budget programs and allocation of unreasonable financing amounts for them at the planning stage. In the course of the study, proposals were made to optimize budgeting based on the formation of goals in accordance with the tasks of the strategic state socio-economic development. The article submits about necessity of optimization of budget programs in Ukraine that will allow to increase the efficiency level of their execution as well as budget funds use. It is proposed to increase the number of programs on a sectoral or departmental basis, or by the main administrator of funds; it will allow to increase the amount of funding for priority expenditure items of the state through the redistribution of budget resources. Emphasis is placed on the expediency of active involvement of public control and introduction of public reporting of the main managers of budget funds, which will increase the efficiency of budget programs realisation and the use of budget funds.

Keywords: state budget, budget expenditures, budget program, program classification, budget programs financing.

Тимошенко О. В., Кузьменко А. К., Тимошенко А. Г. Оценка современного состояния выполнения бюджетных программ как объекта управления бюджетными расходами

В статье проведена оценка расходов по программной классификации, раскрыты положительные и отрицательные моменты проведенной в Украине оптимизации бюджетных программ. С одной стороны, обнаружено существенное сокращение количества запланированных и незавершенных бюджетных программ, а также увеличение полностью профинансированных программ в течение 2011-2018 гг. С другой стороны, доказана неэффективность проведенной оптимизации бюджетных программ в Украине, так как при уменьшении их количества имеем существенный рост объема расходов на их выполнение, а также систематическое недофинансирование бюджетных программ, как результат неэффективной государственной политики в сфере распределения бюджетных расходов.

Обнаружено, что основными проблемами низкого уровня выполнения бюджетных программ в Украине является отсутствие тесной связи между бюджетным и общегосударственным планированием; неэффективная государственная политика в сфере распределения бюджетных расходов государства; чрезмерное количество бюджетных программ и закрепление за ними необоснованных объемов финансирования на стадии планирования. В ходе исследования сформулированы предложения по оптимизации бюджетирования на основе формирования целей в соответствии с задачами стратегического социально-экономического развития государства. Доказана необходимость оптимизации бюджетных программ в Украине, которая позволит повысить уровень результативности их выполнения и эффективности использования бюджетных средств. Предложено укрупнение количества программ провести по отраслевому, ведомственному признаку или главным распорядителем средств, которое позволит за счет перераспределения бюджетных ресурсов увеличить объемы финансирования пріоритетных расходных статей государства. Акцентируется внимание на целесообразности активного привлечения общественного контроля и введения публичной отчетности главных распорядителей бюджетных средств, что позволит повысить эффективность выполнения бюджетных программ и использования бюджетных средств.

Ключевые слова: государственный бюджет, бюджетные расходы, бюджетная программа, программная классификация, финансирование бюджетных программ.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2020

Прийнято до друку 11.06.2020